

TIZEHHETEDIK FEJEZET

**„AZ EMBER, AKIT
A LEGJOBBAN TISZTELEK”**

Pár nap múlva találkoztam Tomival Csepelen, megint leültünk a lépcsőre.

Nem beszéltünk, újra eluralkodott rajtunk a szomorúság. Egyszer csak Tamás azt mondta:

– Köszönöm.

Innen tudtam, ő is megtalált valami értelmet ebben az értelmetlen tragédiában. Elmesélte, hogy neki is gyökeresen megváltozott az élete:

– Elindult egy spirituális gondolkozás bennem.

– Igen, ezt ismerem, bennem ez már rég megvan.

– Tudod, amikor a Himnuszt hallom, könnyezem, mert Koló jut eszembe róla.

Engem nagyon érdekelt, hogy milyen is Tamás igazából – hiszen feladatát nagyon jól megoldotta –, és elkezdtem faggatni:

– Mikor találkoztál vele először?

– Tízévesen kezdtem kenuzni, akkor ő már legenda volt. Mindig mondták: a nagy Kolonics-Horváth páros. Soha nem beszéltem vele, mert még köszönni is féltem neki. Megnyerték Atlantát, és még nagyobb tiszteletet kaptak. Mindig azzal szórakoztunk a kis portyakenunkban az akkori párommal, hogy utánoztuk az atlantai döntőt. Én mindig Koló szerepét játszottam le, szimuláltuk az egész versenyzésüket, kívülről tudtuk minden húzásukat, mozdulatukat, és közben közvetítettük.

Én akkor még csak 16 éves voltam, nem gondoltam volna, hogy egyszer a helyére térdelek.

– Hihetetlen – szakítom meg Tamás emlékezését.

Igen, ilyenkor érzem és tudom, hogy nincsenek véletlenek. Tamás már tizenhat évesen ismerte Koló stílusát, talán ez is közrejátszott abban, hogy be tudott mögém térdelni, ezt valaki így rendezte ...

Tamás folytatja:

– Teltek-múltak az évek, mindig csak egy pár szót váltottam vele, annyira tiszteltem, hogy még szólni sem mertem hozzá, ő mindig kedves volt, de nagyon titokzatos, mintha nem is ember lenne néha, vagy nem is ezen a földön élne. Aztán 2005-ben történt egy megható dolog. Jött az ifi vb Szegeden, én indultam, és hatodik lettem. Koló lejárt megnézni a fiatalok versenyeit, de erre nem tudott eljönni, és felhívta a Robit:

– Te, hányadik lett Tamás?

– Hatodik.

– Az igen.

Ez nagyon jólesett.

Aztán edzésen, pár hét múlva találkoztunk, köszöntem neki, és gratuláltam a ti vb-eredményetekhez. Akkor beszéltünk komolyan először, nagyon meglepett szerénysége és közvetlensége. Laza volt, soha nem felejttem el, ahogy a hangár előtt álltunk, ő akkor nem edzett Robinál, de mondta, hogy visszajön. Én megörültem, hogy együtt fogunk kenuzni.

Már egy csapatban voltunk, amikor egyszer odaszólt:

– Menjünk ki együtt edzeni, és evezzünk váltott vízen!

– Oké – mondtam.

– Diktáld te a tempót! – javasolta.

El is kezdtem menni, mint egy örült, de féltem, magában

kiröhög, hogy lassú vagyok. Emlékszem, egész végig nyomtam, a fordulónál majd kiköptem a tüdőm. Visszafelé ő vezetett, láttam rajta, meg se érezte, én meg már majdnem feladtam. Nagyon kemény volt.

Most elmosolyodok. Tamás kérdi:

– Miért?

– Van egy olyan érzésem, hogy letesztelt akkor.

– Ne má' – mondja Tamás.

– De igen. Megnézte, mennyire vagy erős.

– Miért, hisz a nyomába se érhettem!

– Igen, de ő mindenkiről tudni akarta, hogy mennyit bír.

– Basszus, ez eszembe sem jutott, de komoly – csodálkozik Tomi.

– Utána kezdtem megismerni jobban, nagyon felnéztem rá, hogy ilyen eredményekkel, ilyen szerény volt. Effajta profizmust még soha nem láttam. Minden edzés előtt fél órával hamarabb ott volt, néha engem lecseszett, ha elkéstem. Nem voltak sztárallűrjei, olimpiai bajnokként ugyanolyan kedves volt, mint mindig. Az edzéseken egyáltalán nem érezte, hogy ő mekkora ember, mi nagyon tiszteltük, mindig figyeltük.

Ha megállt kötözni, az egész csapat várt rá, nyugodtan. Nélküle nem fordultunk soha, jó volt egy élő legendával edzeni, nagyon inspirált minket.

Aztán 2006-ban, egy szolnoki válogatón egy szobába kerültem vele. Iszonyú lepukkant faház volt, két egyszemélyes ágy. Emlékszem, szegény, hogy mondta:

– Basszus, 34 éves vagyok, és ilyen szar helyen kell laknom!

– Barátok letettek? – kérdem.

– Hát, ez nagyon nehéz kérdés. Nem engedett egy bizonyos szintnél közelebb magához, én még zrikálni is próbáltam, kíváncsi voltam, mennyit tűr el.

Nem is tudom valamiért, egyszer azt mondtam neki:

– Koló, te hülye vagy!

Megállt, és kérdően rám nézett. Éreztem, hogy ez súlyos volt:

– Bocsánat, elnézést.

– Nem haragszom – mondta nevetve.

– Most jut eszembe, a kötözés mellett még volt egy visszatérő szokása, amit már a közös edzéseink kezdetén feltűnt. A fordulónál mindig nagy íven fordult balra, mi meg kis íven, de mivel ő nagyobb kört tett, mindig lemaradt, és kiabált utánunk:

– Várjatok!

– Mi állandóan megvártuk, és ez így ment minden nap.

Mondtuk is neki:

– Koló, nem kell szólnod, megvárunk úgyis!

De ő állandóan szólt.

Megszakítom Tamást.

– Igen, talán azért, mert nem akart egyedül maradni. Beszélünk is Kolóval a rosszullét után, ha egyesben leszel rosszul, és nincs ott senki, vagy messze van az edző, azt hiszik, csak borultál, és kész, senki nem segít. Én Dél-Afrikában voltam így egyszer, mintha egy pillanatra leoltották volna a villanyt, kiesett minden, azt hittem vége. Majd egy másodperc alatt visszajött. Megijedtem. Hú, gondoltam, beborulok, még röhögnek is, aztán nagy baj lesz a vége.

– Tudom, azon a bizonyos napon mi is azt hittük, hogy csak borultatok, mert le voltunk maradva, és csak azt láttuk, hogy az üres páros úszik a vízen. Még röhögtünk is: na, a nagy Kolonics-Kozmann páros beesett a vízbe. Csak utána láttuk meg, hogy sajnós, nem erről van szó.

Tamás hirtelen nekem szegezi a kérdést:

– Te tudtál a Koló 2005-ös rosszulletéről?

– Igen – mondom –, de csak annyit, hogy akkor is elájult. Aztán elment orvosokhoz, és nem találtak semmit.

– Én ott voltam – mondja Tamás –, akkor nem a vízben lett rosszul, hanem a stégen. Ahogy kiszállt a hajóból összeesett, majd fél perc múlva magához tért. Emlékszem, felbolydult az egész telep, futottak a sarki közértbe szőlőcukorért. Akkor mi még nem edzettünk együtt, de én pont láttam. Később elmesélte, hogy két szívspecialistához is elment egymástól függetlenül, és mindent rendben találtak a vizsgálatokon.

Dittmer lehangoltan hallgatja történetemet, tekintetéből árad a szomorúság és az értetlenség. Talán még igazán ő sem fogta fel a történeteket... Egy kis szünet után folytatom.

Idén Dél-Afrikában Koló Tamásékkal volt együtt a szálláson. Tomi mesélte, két szoba volt, egy franciaágyas és egy kétágyas kis szoba. Koló a franciaágyas szobában aludt, mi meg az apartmanház egy másik részén.

Amikor már biztossá vált, hogy hazajön az edzőtáborból, Tamás megkérte:

– Hadd legyen enyém a nagyszoba!

Koló segített, és az övé is lett.

De ennyivel nem érte be. Csak két jó kenu volt kint, az egyik Kolóé, a másik az enyém. Mivel tudták, hogy Koló hamarabb hazamegy, elkérték már tőle előre hajóját, oda is ígérte valakinek, de Tamás addig kérlelte, míg végül neki adta.

– Rendben, legyen a tiéd, de azt mondjuk, hogy te még korábban szóltál.

Kedvelte Tomit.

– Gondolom, ti is írtok edzésnaplót – váltok hirtelen, hiszen beugrott még valami, amit feltétlenül szeretnék megosztani Dittmerrel.

Nálunk mindenki vezet edzésnaplót, ebbe kerülnek az edzéssel és a versenyekkel kapcsolatos dolgok. Valaki komolyan, mások meg kevésbé, de írja mindenki. Ez arra is jó, hogy később tudd összegezni az eredményeidet. Én valamikor lazábban, de valamikor szigorúan írtam, de azt tudom, hogy ezt is Koló csinálta a legprecízebben. Minden nap gondosan jegyzetelt, évtizedekre visszamenőleg tudott mindent, az év végén számításokat és összehasonlításokat végzett. Tudta, hány kilométer evezett például 1998-ban vagy 2006-ban. Egy kilométer-számláló is be volt szerelve a kenujába, így mindig pontosan kontrolálta a teljesítményét, eredményeit. Stopperórája is volt, és ha Robi nem figyelt eléggé oda, és mondjuk a két perces pihenőnél még 2.02-nél sem mondta be a pihenő végét, flegmán üvöltötte:

– Jó már, Robi!!

GPS is volt az egyesében, ezzel a sebességét és a kilométert is figyelemmel tudta kísérni, és ha megkérdezted nyár elején, hol tart, azonnal rávágta:

– 673 kilométernél.

A csapásszámokkal is állandóan tisztában volt, ugyanis rendszeresen számolta. Tudta például, hogy egy-egy résztáv 820 csapásból áll.

– Most lassabbak voltunk – mondta többször.

– Honnan tudod?

– Kevesebb volt a csapásszám.

Egy idő után ezzel úgy felidegesített, hogy én is elkezdtem számolni, de képtelen voltam rá. Eljutottam odáig, hogy nyolc, aztán ott le is ragadtam. Többet aztán nem számoltam.

Precíz volt ebben is, mint minden másban. Soha nem felejttem el, minden edzés után letörölgette a kenuját, és csak úgy rakta el. Mintha valami földön túli kapcsolat fűzné hozzá és az egész sportághoz.

Nagyon figyelt a dolgaira, megbecsülte őket, mindenére nagyon

vigyázott. Tele volt babonás kötődésekkel, volt egy nagyon régi galléros pólója – ezzel cikiztük is Hütivel –, még valami versenyen nyerte, az volt a kabala alvós póló. Már nagyon szakadt volt, de minden verseny előtt ebben feküdt le, egy rituálé volt vele kapcsolatban minden, az edzéstől egészen a döntőig.

Ritkán találkozhatunk ilyen tiszta és becsületes gondolkodású emberrel, annyira más volt. Igaz, hogy ebben a sportágban összetartóak az emberek, és segítik egymást. Az öregek, meg a veteránok, az edzők, a vezetők, ők még egy más nevelést hoztak magukkal, amit nekünk sikeresen át is adtak.

Koló és az utána következő korosztály egy nagyon jó generáció, nagy részük már nem sportol, de sokan még igen. Az eredményekhez az is hozzájárul, hogy milyen csapattársaid vannak, akikkel nap, mint nap edzel, akik egyfajta tükröt tartanak feléd. Ez Kolónak nagyon fontos volt, mert ő kikérte mindig mindenki véleményét, az öregfiúktól kezdve a csapattársakig.

Römi mesélte egyszer – Reményi Péter, a sárkányhajósok vezetőedzője, volt magyar bajnok –, hogy már öregfiúként eveztek Csepelen, amikor feléjük közeledett egy nádszál vékony, 16 éves, tényleg vékony dongájú, kis kenus. Azt mondta, egyből feltűnt nekik, milyen jól fut alatta a hajó, és különlegesen szépen evezett.

– Már akkor látszott rajta, mennyire komolyan veszi az egészet – mondta Römi. – Kolónak ez egy hihetetlen tulajdonsága volt, minden hajó jól futott alatta.

2000 környékén nagy fejlődésnek indult a kenukészítés, a fahajókat leváltotta a műanyag és más szuper anyagok. A hajók egyre keskenyebbek lettek, áramvonalasabbak és borulékonyabbak. Ez nagyon sok sportoló karrierjét meghatározta, voltak, akik abba is hagyták, mert képtelenek voltak ezekkel

a kenekkel menni. De neki mindegy volt, bármiben térdelt, jól ment alatta.

Römivel kis kocsmájában nosztalgiáztunk egyszer, és akkor a Sydney-győzelmét hozta fel:

– Tudod, Bucok, hogy milyen nagy szerepet játszott az evezési stílusa abban a viharos időben. Bevallom becsülettel, egy fityinget sem adtam volna még az elején azért, hogy Koló olimpiai bajnok lesz. Lelkileg a versenyzők nagy része összetört az időjárás miatt, azt gondoltuk, rá is így fog hatni, de megoldotta azt, amitől a legjobban tartott. Koló higgadtan és taktikusan kezdett, mert tudta, hogy különben tele lesz a hajója vízzel, és azzal már hoppolni sem lehet. Koló egyébként is mélyen evez, ami látványra is szép, és ezt itt alkalmazta is. Lement iszonyú mélyre, hogy kevésbé kapjon bele a szél, és csak ment. Sorra elvéreztek a nagy ászok, de ő higgadt maradt, csak idő kérdése volt, hogy ki, mikor marad le tőle. Ezzel a mély evezéssel és nyugodtsággal nyert, zsenialitását tükrözi, hogy megoldotta azt, ami neki a legrosszabb helyzet volt, erre csak az igazi klasszisok képesek.

– Később megtudtam, hogy Koló már fiatal korától utálta a szembe szelet – fordulok Dittmerhez. – Ha kinyitotta az ablakot Szolnokon, és szembe szél volt, már tudta, hogy nem lehet első. Így nagyon sok mentális tréninget csináltak, úgy néz ki, a végére, ha nem is megszerette, de ahogy Römi mondta, felül tudott emelkedni rajta, és legyőzte félelmét.

– Hihetetlen, mit művelt Sydneyben Koló, tanítani kéne! – válaszol Dittmer. – De azt mondatd, még valamit el akarsz mesélni Kiss Tamással kapcsolatban.

– Ja, igen. Szomorú dolog.

Tamással többet beszélgettünk Peking után és főleg Kolóról.

Tavasszal volt Koló házavató bulija, a csepeli teleppel szemben felparcelláztak egy pár telket. Koló rögtön lecsapott rá, mindig is ide akart költözni, pedig Budán volt szép háza.

– Közel akarok lenni a Kis-Dunához, ez az én otthonom – mondogatta állandóan.

Ez sikerült is neki, megvette a telket, majd elkezdett építkezni, most lett kész, úgy egészében. Gyalog tudott átjárni az edzésekre, cikiztük is, mert edzésszerelésben, a feszes, zöld sztrecsna drágájában jött, amelyet mi csak balettruhának hívtunk.

Szóval a lakásavató jól sikerült, nagyon sokan voltunk, legalább százan. Tomi elmesélte, hogy Kolóval lementek beszélgetni a garázsba, amely tele van relikviákkal, plakátokkal meg minden, Koló pályafutásával kapcsolatos dologgal. Mivel Tamásban már volt egy kicsi, összeszedte a bátorságát, és a következőket adta elő neki:

– Nagyon felnézek rád, és tisztellek, te vagy példaképem. Egyszerűen nem tudom felfogni, ilyen eredményekkel, hogy lehet valaki ilyen szerény.

Koló zavarba jött, meghatódott és csak annyit mondott:

– Van, aki még nálam is szerényebb.

– Kicsoda? – kérdezett vissza Tamás.

– Andreas Dittmer – válaszolta határozottan.

Ekkor, történetem mesélése közben, Dittmerre nézek.

Nagyon meglepődik, és meghatódottságában könnyek szaladnak szemébe. Megint közénk telepszik a csend..., leül mellém, mintha szellem lenne. Ilyenkor egyikünk sem szól, csak a reptér morajló egyvelege töri át melankolikus hangulatunkat, amely olyan, mint egy üres kenu, ami a vízen vergődik, a hullámoktól gyötörve.

– Ott tartottam – folytatom hirtelen –, Tamás nagyon boldog volt, hogy elmondhatta érzéseit, viszont szomorú, ha az a nap kerül szóba, ő is rögtön a könnyeivel küszködik. Akkor nehezen írt edzésnaplót.

Csak egy mondatot jegyzett bele: MA ELVESZÍTETTEM AZT AZ EMBERT, AKIT A LEGJOBBAN TISZTELEK.